

ОПТИМІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Скрипник С.В., к.е.н., доцент, Шепель І.В., к.е.н., доцент

Херсонський державний аграрний університет

Розглянуті теоретичні засади управління фінансовими потоками аграрного підприємства. Детально здійснено аналіз фінансових потоків аграрних підприємств регіону та вивчено напрями удосконалення.

The theoretical foundations of financial flows in agricultural enterprises. Detailed analyzes of financial flows of agricultural enterprises of the region and studied the ways of improvement.

Постановка проблеми. Базовою конструкцією процесу становлення сучасного АПК області має бути управління фінансовими потоками підприємств аграрної сфери на регіональному рівні, що забезпечить ефективну реінтеграцію макроекономічних параметрів ринкового регулювання в діяльність як всього АПК, так і окремих його підприємств. На даний час підприємства аграрної сфери регіону, як суб'єкти ринкової економіки, все активніше включаються у процес трансформації економіки і, тим самим, формують умови для набуття аграрним ринком Херсонської області ознак урегульованості, а не стихійності. Необхідність розробки напрямів удосконалення існуючих методів визначення оптимальної структури фінансового потоку окремого сільськогосподарського виробника обумовлена теоретичним та практичним інтересом до змісту та основних елементів фінансових потоків аграрних підприємств регіону.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вирішенню проблем забезпеченості збільшення фінансових потоків аграрних підприємств, їх комплексного соціально – економічного розвитку, удосконаленню механізмів управління присвячено багато наукових праць таких видатних вчених, як А.Р. Горбунов, Б.М. Данилишин, Л.В. Дейнеко, М.І. Кісіль, М.Я. Месель–Веселяк, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, В.П. Ситник та інші.

Постановка завдання. Мета дослідження – дослідити основні проблеми переміщення фінансових потоків аграрних підприємств та визначити ефективні напрями їх управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення обсягу фінансових потоків на практиці, як правило, базується на складанні окремих фінансових потоків великих аграрних підприємств та сільськогосподарських організацій. У сучасній економічній літературі цей метод є переважним. Так, наприклад, у роботі російського вченого А.Р. Горбунова “Управление финансовыми потоками и организация финансовых служб аграрных предприятий, региональных администраций и банков” особливості регіональних економік з погляду дослідження фінансових потоків розглядаються “...як сукупність окремих підприємств, поєднаних різноманітними господарськими зв'язками” [1].

На наш погляд, визначення фінансових потоків АПК регіону, як суми

потоків провідних аграрних підприємств області, може бути використане лише в окремих випадках, наприклад, коли економіка регіону сформована на діяльності одного або декількох підприємств. Однак у сучасній економічній ситуації фінансові потоки АПК регіону мають більш різноманітну структуру, що відображає потоки не тільки аграрних підприємств, а й населення, фермерських господарств, місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, а також державного бюджету.

Тому цілком природним є те, що А.Р. Горбунов як оціночні характеристики фінансових потоків аграрних підприємств регіону подає ряд коефіцієнтів, що визначаються аналізом прибутку, поточних зобов'язань, сукупних активів, оборотних коштів, акціонерного капіталу тощо [1]. Всі формули оцінки фінансових потоків будуються шляхом підбору даних за залишками у статтях балансів підприємств або їх фінансової і статистичної звітності.

Поряд з цим, як визначено в економічній літературі, залишки коштів на рахунках підприємств АПК представляють собою нагромадження або запаси на визначену дату [2]. Величина залишків коштів, певним чином, залежить від фінансової і виробничої активності суб'єкта господарської діяльності, але не може застосовуватися як об'єктивна оцінка стану фінансових потоків. Значна частина статистичних показників як фінансової, так і виробничої діяльності підприємств АПК будується на визначенні залишків на рахунках, тобто на фіксації величин надходжень і виплат на визначену дату. Цей метод є необхідним для визначення абсолютних величин показників, а також для забезпечення їх порівнянності, визначення зміни вартості активів і пасивів у результаті динаміки ринкових цін і курсу гривні відносно іноземних валют.

Фінансові потоки аграрних підприємств неоднорідні по своєму складу, напрямку руху, призначенню й ряду інших ознак. Потреба у визначенні найбільш ефективних способів управління фінансовими потоками аграрних підприємств обумовлює необхідність проведення їх докладної класифікації. Для класифікації фінансових потоків аграрних підприємств використовуються наступні основні ознаки: відношення до агропромислової системи; напрямок руху; призначення; спосіб перенесення авансованої вартості; форма розрахунку; вид господарських зв'язків (рис. 1).

За призначенням фінансові потоки аграрних підприємств можна розділити на наступні групи: фінансові потоки, обумовлені процесом закупівлі товарів; інвестиційні фінансові потоки; фінансові потоки по відтворенню робочої сили; фінансові потоки, пов'язані з формуванням матеріальних витрат у процесі виробничої діяльності аграрних підприємств; фінансові потоки, що виникають у процесі продажі товарів.

Стосовно конкретної регіональної агропромислової системи розрізняють фінансові потоки сільськогосподарських підприємств: зовнішні (протікає за межами розглянутої агропромислової системи) й внутрішні (існує усередині агропромислової системи) [1].

Рис. 1. Класифікація фінансових потоків аграрних підприємств АПК регіону

У свою чергу, зовнішні фінансові потоки аграрних підприємств по напрямку руху підрозділяються на вхідні й вихідні фінансові потоки: вхідний фінансовий потік надходить у розглянуту агропромислову систему із зовнішнього середовища; вихідний фінансовий потік починає свій рух з розглянутої агропромислової системи й продовжує існувати в зовнішньому середовищі.

Але визначення фінансового потоку аграрних підприємств регіону потребує іншого підходу, який повинен відобразити його спрямованість не за однією операцією окремого сільськогосподарського виробника, а за всією сукупністю економічних операцій, що здійснюються у певний період часу в регіоні в цілому [2]. Тому вважаємо, що доцільно враховувати всі економічні операції аграрних підприємств регіону як дебетові і кредитові обороти, що дозволить повніше виявити спрямованість фінансових потоків у цілому в області. Нами було розроблено класифікацію надходжень і виплат за видами діяльності підприємств на основі аналізу окремих статей та загальної структури “Звіту про рух грошових коштів” (табл. 1).

Класифікація надходжень і виплат коштів на аграрному підприємстві

Надходження	Виплати
Поточна діяльність	
1. Від реалізації продукції (робіт, послуг) 2. Від реалізації основних засобів та ін. майна 3. Аванси, отримані від покупців і замовників 4. Бюджетні кошти та інше цільове фінансування 5. Кредити і позики 6. Інші надходження	1. Оплата праці 2. Оплата рахунків постачальників 3. Розрахунки з бюджетом 4. Відрахування на соціальні потреби 5. Виплата підзвітних сум 6. Фінансові вкладення 7. Інші виплати
Інвестиційна діяльність	
1. Від реалізації основних засобів і об'єктів незавершеного будівництва 2. Бюджетні асигнування та інше цільове фінансування 3. Кредити і позики 4. Дивіденди і відсотки за фінансовими вкладеннями 5. Інші надходження	1. Придбання товарів, оплата робіт і послуг 2. Видача авансів підрядникам 3. Оплата пайової участі в будівництві 4. Виплата процентів і дивідендів за довгостроковими фінансовими вкладеннями 5. Фінансові вкладення довгострокового характеру 6. Придбання устаткування і транспортних засобів для будівництва
Фінансова діяльність	
1. Бюджетне та інше цільове фінансування 2. Кредити і позики 3. Дивіденди і проценти за короткостроковими фінансовими вкладеннями 4. Доходи від продажу цінних паперів	1. Видача авансів 2. Короткострокові фінансові вкладення 3. Виплата процентів і дивідендів за отриманими кредитами і позиками 4. Інші виплати

При такому підході визначається величина прямого потоку (наприклад, від аграрного підприємства до банку) і зворотного потоку (від банку до аграрного підприємства), що є елементами загального фінансового потоку АПК регіону. Так, кошти клієнта, розміщені в банку у вигляді депозитного внеску, повертаються клієнту, але в більшому обсязі на величину, отриману як винагороду з урахуванням депозитної ставки банку.

Сума рівнонаправлених потоків — пасивних (П) або активних операцій (А) регіонального банківського сектору економіки — утворює фінансовий потік вхідних ресурсів у сектор економіки або фінансовий потік вихідних ресурсів із сектору економіки. Загальна структура фінансового потоку агропромислового комплексу регіону, сформованого з вхідних і вихідних фінансових потоків аграрних підприємств зображена на рис. 2.

Шляхом складання абсолютних величин вхідного (кредитових оборотів — К) і вихідного (дебетових оборотів — Д) потоків визначається величина валового фінансового потоку агропромислового комплексу регіону [57]. Такий підхід до визначення фінансових потоків аграрних підприємств забезпечує постатейний аналіз структурних елементів регіонального фінансового потоку АПК. Очевидно, що й для аграрних підприємств сальдо фінансових потоків має важливе практичне значення.

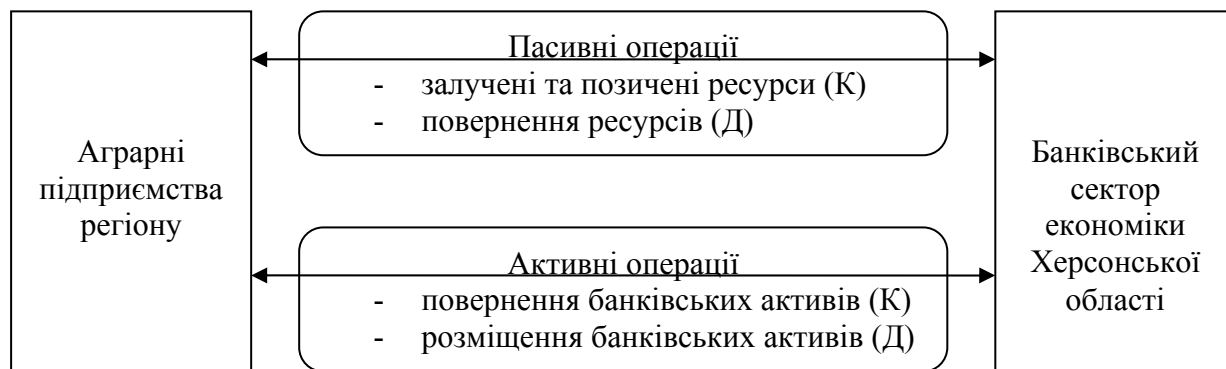

Рис. 2. Структура фінансового потоку аграрних підприємств регіону

Висновки. Необхідною умовою при виявленні об'єктивного процесу перерозподілу фінансових коштів у регіоні є дослідження значних розбіжностей абсолютних величин фінансових потоків порівняно з даними залишків (запасів) у більшості аграрних підприємств регіону. Виявити стійкі та функціонально значущі напрямки руху фінансових ресурсів може більш глибоке дослідження динаміки фінансових потоків аграрних підприємств регіону, з використанням даних економічних операцій.

Література:

1. Горбунов А.Р. Управление финансовыми потоками и организация финансовых служб сельскохозяйственных предприятий, региональных администраций и банков / А.Р. Горбунов. – М.: “Анкил”, 2000. – 296 с.
2. Качала Т.М. Методологія формування та управління фінансовими потоками регіону / Т.М. Качала, В.О. Черво. – Черкаси: Брама, 2007. – 232 с.

УДК 339.137.2:631.11

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКО- ГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Слинчук К.П. аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті розглянуто теоретико-методологічні аспекти оцінки конкурентоспроможності аграрних підприємств. Наведені основні принципи оцінки конкурентоспроможності підприємств.

Theoretical and methodological aspects of estimation of competitiveness of agrarian enterprises are considered in the article. Basic principles over of estimation of competitiveness in enterprises are brought.

Постановка проблеми. Конкуренція є одним з найважливіших регуляторів ринкової економіки. В сучасних умовах розвитку економіки України конкуренція змушує підприємства, в тому числі сільськогосподарські, постійно підвищувати свою конкурентоспроможність, що дозволяє їм утримувати стійкі позиції на зовнішньому та внутрішньому ринках. Для цього, аналіз та оцінка конкурентоспроможності підприємства повинна бути детальною, що дасть можливість визначити конкурентний стан підприємства на сучасному етапі, динаміку та перспективи його розвитку. Отже, формування